

Esther Wolthuis, Lianne Hooijmans en Eva Berger – E. Wolthuis LL.M is junior redactiesecretaris van dit blad, E. Berger LLB BSc en L. Hooijmans M.A. LL.M zijn consultant Asielprocedure bij VluchtelingenWerk Nederland.

Overzicht van COVID-19 maatregelen in het Nederlandse migratierecht

De maatregelen tegen de verdere verspreiding van het coronavirus hebben op het gebied van migratie een grote impact. Zo ligt sinds 15 maart jl. het asielproces nagenoeg stil en werden er in principe geen MVV's afgegeven. De maatregelen leiden tot veel vragen. Esther Wolthuis, Lianne Hooijmans en Eva Berger beschrijven de stand van zaken van begin april¹ en gaan in op vele vragen, zoals: Is er nog zicht op uitzetting nu een groot aantal landen de landsgrenzen heeft gesloten? Mag een asielzoeker COA-opvang ontzegd worden? En kan iemand met een MVV Nederland nog inreizen?

Inhoud

1. Asielaanvraag	8. Rechtspraak en rechtsbijstand
2. Opvang asielzoekers	8.1 Rechtbanken en gerechtshoven
3. Vreemdelingenbewaring	8.2 Afdeling Bestuursrechtspraak
Raad van State
4. Grensprocedure	8.3 EHRM
5. Dublinverordening en bewaring van
Dublinclaimanten	8.4 HvJ EU
6. Grensbewaking	8.5 Rechtsbijstand
7. Visa	9. Dienstverlening in Nederland
7.1 Visum kort verblijf	10. Consulaire dienstverlening
7.2 MVV	

1. Asielaanvraag

Vanaf 16 maart 2020 is de asielprocedure voor asielzoekers die zich nieuw aanmelden in verband met de maatregelen ter bestrijding van het coronavirus opgeschort.² Artikel 9 van het Vluchtelingenverdrag biedt de mogelijkheid om in geval van buitengewone omstandigheden ‘voorlopige maatregelen’, in het belang van de nationale veiligheid, te treffen ten aanzien van asielzoekers.³ Hoe deze bepaling (in de praktijk) moet worden uitgelegd, is onduidelijk. In de Procedurerichtlijn en Vreemdelingenwet is niets geregeld voor een situatie die vergelijkbaar is met een pandemie, er zijn enkel mogelijkheden gecreëerd voor de situatie van een hoge asielinstroom.⁴

In de richtlijnen van de Europese Commissie over de sluiting van de Europese buitengrenzen, die ook door Nederland zijn overgenomen, staat uitdrukkelijk dat die sluiting niet geldt voor ‘personen die internationale bescherming behoeven of om andere humanitaire redenen reizen, met inachtneming van het beginsel van non-refoulement’.⁵

Hoewel in de brief van 15 maart 2020 aan de Tweede Kamer⁶ werd gemeld dat niet langer sprake zou zijn van registratie en opvang van asielzoekers, is de staatssecretaris daar in de brief van 20 maart 2020 op teruggekomen.⁷ De asielprocedure wordt opgeschort, maar registratie blijft mogelijk. Deze registratie is echter beperkt tot het noodzakelijke, te weten het toekennen van een vreemdelingsnummer, afnemen van vingerafdrukken en op basis daarvan doorzoeken van de Nederlandse en Europese systemen, fouilleren, doorzoeken van bagage, korte intake en innemen van ID- en brondocumenten. Ook wordt er bij deze zogenaamde ‘voorregistratie’ een medische check gedaan.⁸

In het WBV 2020/8 is model 117 E opgenomen. Door het invullen van dit formulier geeft de asielzoeker te kennen dat hij een asielaanvraag wil indienen. Dit formulier betreft nog geen daadwerkelijke asielaanvraag. Het formulier kan naar alle waarschijnlijkheid wel beschouwd worden als schriftelijke uiting van de wens van een asielzoeker om asiel te vragen.

De Afdeling heeft op 4 oktober 2011⁹ geoordeeld dat als een vreemdeling in persoon tegenover een ambtenaar van politie of de Koninklijke Marechaussee te kennen geeft dat hij asiel wenst, er sprake is van een asielverzoek in de zin van het EU-recht en van een aanvraag van een vbt-asiel in de zin van de Vreemdelingenwet.¹⁰ Dit sluit ook aan bij de definitie van ‘asielverzoek’ in artikel 2 onder b van de Procedurerichtlijn.¹¹ Vanaf het moment van aanvraag heeft de asielzoeker rechtmatig verblijf op grond van artikel 8 onder f Vw.

Omdat de vreemdeling het nieuwe formulier niet ondertekent, is er onzekerheid over wat de ingangsdatum van de asielvergunning zal worden. Echter, noch de Europese richtlijnen noch de Afdeling stellen de eis van ondertekening voor een ‘asielverzoek’.

Ook wat betreft de andere termijnen in de asielprocedure is er nog onduidelijkheid. De staatssecretaris heeft aangekondigd om, wanneer het nemen van een beslissing binnen de termijn niet mogelijk is, de beslistermijn op te schorten wegens overmacht op grond van artikel 4:15, tweede lid, aanhef en onder c Awb. In artikel 31 van de Produrerichtlijn staat de dat de belistermijn van maximaal 6 maanden kan worden verlengd tot 15 maanden wanneer complexe juridische of feitelijke kwesties aan de orde zijn, er een grote instroom van asielzoekers is of wanneer de vreemdeling zelf zijn verplichtingen niet nakomt. Deze situaties zijn op dit moment niet aan de orde. In artikel 31 lid 5 Pri wordt bovendien een uiterlijke beslistermijn van 21 maanden genoemd. Er wordt in de Procedurerichtlijn niet gesproken van overmachtssituaties die termijnoverschrijding zouden rechtvaardigen. Wel wordt in paragraaf 51 van de preambule een algemeen voorbehoud gemaakt ten aanzien van de openbare orde en binnenlandse veiligheid.¹²

Wat betreft de termijnen aan de zijde van de asielzoeker heeft de IND eind maart enkele uitgangspunten gecommuniceerd, maar daarbij tegelijkertijd opgemerkt dat nieuwe ontwikkelingen en inzichten aanleiding kunnen geven tot aanpassing.¹³ Aanvragen dienen steeds zo spoedig mogelijk te worden ingediend, desnoods onvolledig. In voorkomende gevallen laat de IND bij het bieden van herstelverzuim een termijn achterwege; wanneer wel een termijn wordt gesteld, ligt een termijn van minimaal vier weken volgens de IND in de rede.

Met verzoeken om uitstel voor indiening van de zienswijze zal coulant worden omgegaan. Het ligt volgens het bericht van de IND in de rede eerst contact op te nemen met de indiener als er na het verstrijken van de termijn geen zienswijze is ontvangen. Het is volgens de IND niet nodig om

1 Dit artikel is afgesloten op 21 april 2020. 21 april 2020. De basismaatregelen waarop veel van de maatregelen in dit artikel zijn gebaseerd zijn op deze dag verlengd tot 20 mei 2020. Waar in dit artikel 28 april is geschreven, mag dus over het algemeen 20 mei worden gelezen. Ketenorganisaties hebben op het moment van schrijven nog niet bevestigd tot wanneer de maatregelen genoemd in dit artikel worden verlengd.

2 TK 20 maart 2020, 19637, nr. 2592 (ve20000890). En zie verlenging van de maatregelen: Verzamelbrief SvJ&V aan de TK, ‘Stand van zaken coronamaatregelen in de justitie-, veiligheids- en migratieketen’, 9 april 2020.

3 Artikel 9 Vluchtelingenverdrag luidt: ‘Geen der bepalingen van dit Verdrag vormt een belemmering voor een Verdragsluitende Staat om, in tijd van oorlog of andere ernstige en buitengewone omstandigheden, ten aanzien van een bepaald persoon, de voorlopige maatregelen te nemen, welke deze Staat noodzakelijk acht voor zijn nationale veiligheid, in afwijking van de vaststelling door de Verdragsluitende Staat, dat die persoon werkelijk een vluchteling is en dat de handhaving van die maatregelen te zijnen aanzien noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid.’

4 Er zijn wel bepalingen met betrekking tot verlenging van de beslistermijn in geval van hoge aantallen asielaanvragen (artikel 42 lid 4 Vw) en in geval van hoge aantallen asielaanvragen kan tijdelijke bescherming worden verleend op grond van richtlijn Tijdelijke Bescherming (artikel 43a Vw). De verlenging of de tijdelijke bescherming kan alleen onder bepaalde voorwaarden worden toegepast.

5 Publicatieblad van de Europese Unie, 2020 C102-I, p. 6

6 TK 20 maart 2020, 19637, nr. 2592 (ve20000890)

7 Zie ook de brief ‘Vervolgmaatregelen aanpak coronavirus (migratieketen)’, Commissie Meijers, CM2003, 17 maart 2020 waarin wordt ingegaan op relevante bepalingen t.a.v. registratie en opvang.

8 ibid.

9 ABRvS 4 oktober 2011, ECLI:NL:RVS:2011:BT7118 (ve11002405).

10 Zie ook over artikel 64 Vw en de opvolgende aanvraag: ABRvS 29 maart 2016, ECLI:NL:RVS:2016:945, JV 2016/137 m.nt. F.T. Groenewegen en ABRvS 28 juni 2018, ECLI:NL:RVS:2018:2157, JV 2018/170 m.nt. C.H. Slingenberg.

11 Artikel 2 onder b Procedurerichtlijn luidt: ‘Een verzoek van een onderdaan van een derde land of een staatloze om bescherming van een lidstaat die kennelijk de vluchtelingenstatus of de subsidiaire beschermingsstatus wenst en niet uitdrukkelijk verzoekt om een andere niet onder Richtlijn 2011/95/EU vallende vorm van bescherming waarom afzonderlijk kan worden verzocht.’

12 Paragraaf 51 Preambule Procedurerichtlijn luidt: ‘Overeenkomstig artikel 72 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) laat deze richtlijn de uitoefening van de verantwoordelijkheden van de lidstaten ten aanzien van de handhaving van de openbare orde en de bescherming van de binnenlandse veiligheid onverlet.’

13 AC Signalering nr. 9, 2020, gepubliceerd op VluchtWeb.

een (nieuwe) termijn te bieden voor correcties en aanvullingen, als de aanvraag voor inwilliging in aanmerking komt. Inwilliging kan ook zonder correcties en aanvullingen plaatsvinden, waarbij het voor de hand ligt hierover voordien te communiceren met de advocaat.¹⁴ Overigens zal de IND indien een bezwaartermijn in een reguliere procedure ongebruikt verstrijkt, daaraan niet direct consequenties verbinden.¹⁵

Verder lezen over asielaanvraag

- 'Key Legal Considerations on access to territory for persons in need of international protection in the context of the COVID-19 response' UNHCR, 16 maart 2020.
- 'Vervolgmaatregelen aanpak coronavirus (migratieketen)', Commissie Meijers, CM2003, 17 maart 2020.
- 'Fundamental rights of refugees, asylum applicants, and migrants at the European borders', p. 7 en 8, Europees Bureau voor de Grondrechten (Engels: Fundamental Rights Agency, FRA) en Raad van Europa, fra.europa.eu, 27 maart 2020.
- 'COVID-19: Richtsnoeren betreffende de uitvoering van de relevante EU-bepalingen op het gebied van de asiel- en terugkeerprocedures en betreffende hervestiging', Mededeling van de Commissie, Publicatieblad C 126/12, 17 april 2020.

2. Opvang asielzoekers

De staatssecretaris heeft ook aangekondigd dat vanaf 16 maart 2020 om humanitaire redenen de opvang op COA-locaties van asielzoekers voor wie in een normale situatie het recht op opvang zou komen te vervallen, tijdelijk gecontinueerd zal worden. Dit gaat bijvoorbeeld om vreemdelingen wiens vertrektermijn afloopt of die gedurende deze periode een uitspraak op hun beroep verwachten.¹⁶ Ook worden nieuwe asielzoekers vanaf 16 maart 2020 niet langer toegelaten tot de COA-opvang, maar opgevangen in een 'noodonderdaklocatie'. De werkingssfeer van de Opvangrichtlijn (Ori) is neergelegd in artikel 3 en strekt zich uit tot alle vreemdelingen die een verzoek om internationale bescherming indienen, voor zover zij als verzoeker op het grondgebied mogen verblijven. Er wordt verwezen naar de definitie van 'verzoek om internationale bescherming' in de Definitierichtlijn. Daaruit kan de conclusie worden getrokken dat iemand die kenbaar heeft gemaakt asiel te willen aanvragen, recht heeft op opvang. Opvallend is de uitspraak van Rechtbank Den Bosch van 3 april 2020 waarin de voorzieningenrechter onder andere heeft geoordeeld dat de omstandigheid dat het COA geen beslissingsbevoegdheid heeft over de plaatsing in de noodonderdaklocatie, onverlet laat dat het COA de wettelijke verantwoordelijkheid draagt om de vreemdeling opvang te verlenen.¹⁷

De opvang mag op grond van artikel 20 lid 5 Ori bovendien alleen worden beperkt of ingetrokken op basis van een individuele beoordeling en dus niet groepsgewijs. Volledige

ontzegging van opvangvoorzieningen is in strijd met het vereiste om te zorgen voor een waardige levensstandaard zoals neergelegd in de Opvangrichtlijn.¹⁸ Opvangfaciliteiten mogen op grond van artikel 18 lid 9 Ori bij wijze van uitzondering en voor een zo kort mogelijk redelijke termijn beperkt worden. De uitzonderingsgevallen die worden genoemd zijn: uitputting van de gewoonlijk beschikbare huisvestingscapaciteit en tijdens de beoordeling van bijzondere opvangbehoeften van kwetsbare personen. Het is niet duidelijk of de uitzonderingsgevallen uitputtend zijn opgesteld of dat ook in andere gevallen mag worden afgeweken van de vereisten van artikel 18 Ori.¹⁹ De basisbehoeften moeten echter altijd gedekt worden. Er is namelijk ook geen uitzondering voorzien in artikel 17 Ori waarin de algemene regels voor materiële opvang en gezondheidszorg zijn neergelegd. Op grond van artikel 17 lid 2 tweede paragraaf Ori moet deze levensstandaard ook gehandhaafd blijven voor kwetsbare personen met specifieke behoeften.

Sinds 20 maart 2020 is een noodopvanglocatie geopend op het terrein van de Willem Lodewijk van Nassaukazerne in Zoutkamp. Asielzoekers worden na de voorregistratie in Ter Apel per bus naar de kazerne gebracht.²⁰ Hier wordt aan mensen die nu niet kunnen instromen in het asielproces, onderdak en noodzakelijke voorzieningen geboden. Er worden naar verluid geen AMVs opgevangen in Zoutkamp, maar wel kinderen onder begeleiding van hun ouders. Alle minderjarigen vallen volgens artikel 21 Ori onder de definitie van kwetsbare personen, waardoor ook in de noodopvang aan hun specifieke behoeften voldaan moet worden.

In het licht van de situatie rondom corona en de door het RIVM voorgestane richtlijnen wordt aan vreemdelingen die in Zoutkamp verblijven een strakke gebiedsbeperking opgelegd, zodat zij zich niet vrijelijk in de gemeenten kunnen bewegen. Op grond van artikel 56 Vw is het mogelijk om aan asielzoekers een gebied aan te wijzen waarbinnen zij moeten verblijven 'indien het belang van de openbare orde of de nationale veiligheid zulks vordert'. Lieneke Slingenberg stelt de vraag of het, in het licht van de richtlijnen van het RIVM over corona, gerechtvaardigd is dat aan asielzoekers een verdergaande vorm van vrijheidsbeperking wordt opgelegd dan aan andere inwoners van Nederland.²¹ De Europese Opvangrichtlijn bepaalt dat het aangewezen gebied de 'onvervreembare sfeer van het privéleven' niet mag aantasten en het is de vraag of verblijf binnen de hekken van het kazerneterrein in Zoutkamp aan deze eis voldoet. Op grond van artikel 57 en 58 Vw kan de bewegingsvrijheid bovendien alleen beperkt worden tot een bepaalde ruimte of een bepaalde plaats voor asielzoekers wiens asielaanvraag is afgewezen, wat nu niet het geval is. Uit het WBV 2020/8 blijkt nu dat de vrijheidsbeperking in Zoutkamp is gestoeld op artikel 55 Vw, in verband met het onderzoek naar de asielaanvraag. Die grondslag is opvallend, gelet op het feit dat de verdere asielprocedure is opgeschort.

14 ibid.

15 ibid.

16 TK 20 maart 2020, 19637, nr. 2592 (ve20000890).

17 Rb Den Haag (zp. 's Hertogenbosch) 3 april 2020, ECLI:NL:RBDHA:2020:3082.

18 HvJ EU 12 november 2019, ECLI:EU:C:2019:956, JV 2019/197 m.nt. C.H. Slingenberg (ve19003255).

19 Zie verder: Lieneke Slingenberg, 'Mag Nederland asielzoekers weren uit de COA-opvang vanwege het coronavirus?', verblijfblog.nl, 24 maart 2020.

20 TK 20 maart 2020, 19637, nr. 2592 (ve20000890).

21 Lieneke Slingenberg, 'Mag Nederland asielzoekers weren uit de COA-opvang vanwege het coronavirus?', verblijfblog.nl, 24 maart 2020.

Verder lezen over opvang

- Lieneke Slingenberg, 'Mag Nederland asielzoekers weren uit de COA-opvang vanwege het coronavirus?', verblijfblog.nl, 24 maart 2020.

3. Vreemdelingenbewaring

In de Kamerbrief van 15 maart 2020 staat dat DT&V in verband met de uitbraak van het coronavirus in beginsel geen terugkeergesprekken meer zal voeren.²² Volgens de staatssecretaris is terugkeer in sommige gevallen echter nog wel mogelijk en kunnen voorbereidingen in bepaalde gevallen doorgang vinden.²³ In de Kamerbrief van 17 april 2020 (ve20001271) staat dat de staatssecretaris geen aanleiding ziet voor een algehele beëindiging van de bewaringsmaatregelen.²⁴ Ondanks het sluiten van rechtbanken, gerechtshoven en bijzondere colleges tot en met in ieder geval 28 april, zullen vreemdelingenbewaringszaken wel doorgang vinden (zie onder paragraaf 8: Rechtspraak en rechtsbijstand).

Zittingsplaatsen Haarlem en Amsterdam overwogen dat de staatssecretaris vreemdelingen in vreemdelingenbewaring mag houden ondanks de maatregelen omtrent het coronavirus. Volgens deze zittingsplaatsen ontbreekt het zicht op uitzetting niet, nu de beperkingen door het coronavirus van tijdelijke aard zijn.²⁴ Er is dus nog geen sprake van het ontbreken van een redelijke termijn voor uitzetting volgens de rechtbank. Zittingsplaats 's-Hertogenbosch kwam tot een andere conclusie in de bewaringszaak van een Turkse vreemdeling.²⁵ De vreemdeling stelde dat er geen redelijk zicht op verwijdering was nu het Turkse luchtruim in ieder geval tot 19 april 2020 gesloten zou zijn. De rechtbank overwoog dat vanaf 11 maart 2020 werd gewacht op een vertrekkende vlucht en er geen enkele zekerheid was dat het vertrek op of kort na 19 april zou plaatsvinden. Daarom kon volgens zittingsplaats 's-Hertogenbosch niet worden geconcludeerd dat zicht op uitzetting binnen een redelijke termijn niet ontbrak en moest de bewaringsmaatregel worden opgeheven.

Nu het nog onzeker is hoe lang de maatregelen omtrent corona zullen duren, zal de rechtbank in toekomstige zaken wellicht vaker moeten aansluiten bij het oordeel van zittingsplaats 's-Hertogenbosch en moeten concluderen dat uitzetting niet binnen een redelijke termijn zal kunnen plaatsvinden. Aangezien veel landsgrenzen gesloten zijn, is het zeer de vraag wanneer uitzettingen weer doorgang kunnen vinden en of de redelijke termijn gewaarborgd kan worden.

Zittingsplaats Haarlem overwoog voorts in een uitspraak van 27 maart 2020 dat het niet horen van de vreemdeling in een bewaringszaak geen schending oplevert van het recht op een doeltreffende voorziening in rechte en op een onpartijdig gerecht als neergelegd in artikel 47 Handvest.²⁶ De

rechtbank overweegt dat het horen in persoon of via een videoverbinding (bijna) onmogelijk is vanwege ontbrekende capaciteit. Er wordt daarom afgezien van het horen, hoewel dit in artikel 94, vierde lid, Vw is voorgeschreven. Volgens de rechtbank is dit gerechtvaardigd met het oog op de coronamaatregelen en het beperken van de verspreiding van het virus.

Op 7 april heeft ook de ABRvS geoordeeld over het afzien van horen in vreemdelingenbewaringszaken.²⁷ Naar het oordeel van de Afdeling mag de rechtbank vanwege het coronavirus afzien van het horen van de vreemdeling, ook indien de vreemdeling hiermee niet akkoord gaat. Wel benadrukt de Afdeling dat de rechtbank actief moet zoeken naar mogelijkheden de vreemdeling toch te horen. De rechtbank moet daarom blijven onderzoeken of het mogelijk is de vreemdeling te horen via videoconferentie, videobellen of via de telefoon.²⁸ De Afdeling verwacht van de staatssecretaris dat zij het nodige doet om de benodigde faciliteiten beschikbaar te stellen en het is aan de rechtbank na te gaan welke inspanningen de staatssecretaris en de gemachtigde van de vreemdeling in dit kader hebben geleverd. Het afzien van horen mag geen automatisme zijn en ook ten tijde van het coronavirus moet de procedure op tegenspraak zo veel mogelijk worden gewaarborgd, waarbij ook van de kant van de rechtbank een pragmatische insteek passend is. De rechtbank moet een individuele belangenafweging maken waarin de grondrechten in samenhang worden afgewogen. De Afdeling noemt in dit kader het recht om gehoord te worden, het recht van de vreemdeling op een spoedige beslissing, het recht op privacy van de vreemdeling dat mogelijk in gevaar komt als wordt gehoord via een onveilige verbinding en het recht op gezondheid. In een uitspraak van 10 april 2020 overweegt zittingsplaats Haarlem (ECLI:NL:RBDHA:2020:3329) dat zij in de voorliggende zaak geen onderzoek heeft verricht conform de door de Afdeling voorgeschreven wijze. De rechtbank ziet daarom aanleiding de opheffing van de bewaringsmaatregel te bevelen.

Het Meldpunt Vreemdelingendetentie van Stichting LOS riep op 16 maart 2020 in een brief aan de Tweede Kamer op tot vrijlating van vreemdelingen in vreemdelingenbewaring in verband met het coronavirus, in het bijzonder van de groep die door het sluiten van landsgrenzen voorlopig geen zicht op uitzetting meer heeft.²⁹ Het Meldpunt uitte bij brief van 30 maart 2020 nogmaals haar zorgen over de vreemdelingen die zich nog in vreemdelingenbewaring bevinden.³⁰ Door maatregelen in verband met het coronavirus worden vreemdelingen in het vreemdelingendetentiecentrum in Rotterdam momenteel 20 tot 21 uur per dag met zijn tweeën opgesloten in een cel van ongeveer 10m². Hierdoor is het voor deze vreemdelingen praktisch onmogelijk om voldoende afstand tot elkaar te houden en daarmee de

22 TK 15 maart 2020, 25295, nr. 114 (ve20000828).

23 Aanhangsel Handelingen II 18 maart 2020, 2143 (ve20000911).

24 Rb Den Haag (zp. Amsterdam) 25 maart 2020, ECLI:NL:RBDHA:2020:2723 (ve20001016); Rb Den Haag (zp. Amsterdam) 19 maart 2020, ECLI:NL:RBDHA:2020:2544 (ve20000904).

25 Rb Den Haag (zp. 's Hertogenbosch) 25 maart 2020, ECLI:NL:RBDHA:2020:3270.

26 Rb Den Haag (zp. Haarlem) 27 maart 2020, NL20.6402, gepubliceerd op VluchtWeb.

27 ABRvS 7 april 2020, ECLI:NL:RVS:2020:99 (ve20001151).

28 Zie r.o. 1.3.: Onder 'videoconferentie' wordt verstaan een directe beeld- en geluidsverbinding tussen de betrokken personen volgens de vereisten die aan het systeem worden gekoppeld in het Besluit videoconferentie (Stb. 2006, 275). Onder 'videobellen' wordt een van de verschillende telefonische of online mogelijkheden om een beeld- en geluidsverbinding tot stand te brengen, al dan niet met een betaald abonnement, zoals via Skype, Zoom of WhatsApp. Onder de 'telefonische verbinding' wordt ten slotte alleen een geluidsverbinding verstaan.

29 'Dringende oproep vrijlating vreemdelingen i.v.m. coronavirus', meldpuntvreemdelingendetentie.nl, 16 maart 2020

30 'Inbreng schriftelijk overleg over corona gerelateerde maatregelen in de migratieketen', meldpuntvreemdelingendetentie.nl, 30 maart 2020.

richtlijnen van het RIVM na te leven, aldus het Meldpunt. Bovendien is er geen desinfecterende zeep beschikbaar, enkel shampoo. Ook kampt het detentiecentrum met personeelstekorten en is het dagprogramma als gevolg hiervan aangepast. In de geringe vrije uren is er een gebrek aan activiteiten. Dat zorgt voor verveling en onrust onder de gedetineerden.³¹

Ook Amnesty International heeft aandacht gevraagd voor de vreemdelingen in vreemdelingendetentie.³² In een brief van 18 maart 2020 reageerde Amnesty op de aanvullende maatregelen die op 15 maart aangekondigd werden. Volgens Amnesty ontbreekt zicht op uitzetting nu veel landen hun grenzen gesloten hebben en DT&V gestopt is met het voeren van terugkeergesprekken. Door de maatregelen in het detentiecentrum in Rotterdam, waaronder het aanpassen van het dagprogramma van ingeslotenen, verliest de detentie van vreemdelingen mogelijk het voorgescreven bestuursrechtelijke karakter.

Verder lezen over vreemdelingenbewaring

- 'Statement of principles relating to the treatment of persons deprived of their liberty in the context of the coronavirus disease (COVID-19) pandemic', European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), www.coe.int, 20 maart 2020.
- 'Commissioner calls for release of immigration detainees while Covid-19 crisis continues', Commissaris voor de Rechten van de Mens van de Raad van Europa, www.coe.int, 26 maart 2020.

4. Grensprocedure

De grensprocedure blijft van toepassing op personen die aan de Nederlandse buitengrens, meestal op Schiphol, een asielerzoek indienen. Deze vreemdelingen worden eerst in grensdetentie geplaatst, met uitzondering van gezinnen en kinderen.³³ De IND neemt na maximaal 28 dagen een beslissing, waardoor volgens de staatssecretaris tijdens de grensprocedure duidelijk wordt of de vreemdeling besmet is met het coronavirus. Het is nog niet duidelijk of personen in de grensprocedure getest worden op het coronavirus en wat voor voorzorgsmaatregelen genomen zijn op het Aanmeldcentrum in Schiphol. Ook is het de vraag of rechtsbijstand in de grensprocedure momenteel gegarandeerd kan worden. In de bewaringszaak van een Mexicaanse vreemdeling die in grensdetentie verblijft, wees de vreemdeling erop dat het vanwege het coronavirus niet mogelijk zal zijn het nader gehoor en voornemen met zijn gemachtigde te bespreken. De rechtbank oordeelde dat hij dit argument in zijn asielerprocedure naar voren moet brengen en dat het bovendien mogelijk is het gehoor en voornemen telefonisch of via Skype te bespreken. Het is de vraag of het telefonisch bespreken van een gehoor afdoende is en of er via de

telefoon of Skype toereikende rechtsbijstand verleend kan worden. Ook is nog onduidelijk of de privacy van de vreemdeling kan worden gewaarborgd bij het bespreken van een gehoor via Skype.

5. Dublinverordening en bewaring van Dublinclaimanten

Bij brief van 20 maart 2020 kondigde de staatssecretaris aan dat er in ieder geval tot 6 april 2020 geen overdrachten van en naar Nederland plaats zouden vinden in het kader van de Dublinverordening.³⁴ Inmiddels is duidelijk dat de maatregelen in het kader van het coronavirus in ieder geval tot 28 april zullen duren en meldt de IND op haar website dat overdrachten in Dublinzaken tijdelijk worden uitgesteld tot 28 april.³⁵

Zittingsplaats Amsterdam overwoog eerder dat de bewaringsmaatregel van meerdere Dublinclaimanten moest worden opgeheven in verband met de beperkingen omtrent het coronavirus.³⁶ De vreemdelingen verbleven al enkele weken in detentie met het oog op overdracht aan Italië. Op grond van artikel 28, derde lid, van de Dublinverordening is de maximale bewaringstermijn 6 weken. De rechtbank oordeelde dat er met het oog op de aangekondigde verdere beperkingen onvoldoende zicht was op overdracht binnen de gestelde termijn. Op 19 maart heeft de staatssecretaris de bewaringsmaatregel van 64 Dublinclaimanten die nog in detentie verbleven opgeheven. Zij zijn vervolgens overgedragen aan het COA.³⁷

Op haar website meldt de IND dat het feit dat er op dit moment geen overdrachten plaatsvinden, niet betekent dat asielerzoekers in de nationale procedure worden opgenomen. De IND blijft dus beoordelen welke lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van de asielaanvraag. Bij uitspraak van 8 april 2020 oordeelde de Afdeling dat de beperkingen omtrent het coronavirus de aanwijzing van Italië als verantwoordelijke lidstaat niet onrechtmatig maken.³⁸ De Afdeling overweegt dat de omstandigheid dat de overdracht op dit moment niet kan worden uitgevoerd, een tijdelijk, feitelijk overdrachtsbeletsel is. Dit maakt de vaststelling van Italië als verantwoordelijke lidstaat niet onrechtmatig en staat er niet aan in de weg dat, als dat beletsel is opgeheven, de vreemdeling in beginsel alsnog kan worden overgedragen.

Op het moment van schrijven van dit stuk, is nog onduidelijk hoe de IND zal omgaan met de termijnen in het kader van de Dublinverordening. Uit artikel 29, tweede lid, van de Dublinverordening volgt dat de overdracht aan de verantwoordelijke lidstaat in beginsel binnen 6 maanden na de datum van het claimakkoord moet plaatsvinden. Deze termijn kan worden verlengd tot 12 maanden in het geval van gevangenzetting van de asielerzoekers en tot maximaal

31 ibid.

32 Amnesty International Nederland, 'Reactie Amnesty International op maatregelen coronavirus', 18 maart 2020 (ve20000882).

33 TK 20 maart 2020, 19637, nr. 2592 (ve20000890).

34 ibid.

35 'Coronavirus (COVID-19): veelgestelde vragen', ind.nl.

36 Rb Den Haag (zp. Amsterdam) 10 maart 2020, ECLI:NL:RBDHA:2020:2291 (ve20000752); Rb Den Haag (zp. Amsterdam) 10 maart 2020, NL20.5048, gepubliceerd op VluchtWeb; Rb Den Haag (zp. Amsterdam) 10 maart 2020, NL20.5186, gepubliceerd op VluchtWeb; Rb Den Haag (zp. Amsterdam) 10 maart 2020, NL20.5368, gepubliceerd op VluchtWeb.

37 Nieuwsbrief, meldpuntvreemdelingendetentie.nl, maart 2020.

38 ABRV, 8 april 2020, 202001915/1/V1, ECLI:NL:RVS:2020:1032 (ve20001157).

18 maanden indien de asielzoeker onderduikt. De Dublin-verordening bevat geen andere gronden voor verlenging van de overdrachtstermijn. Ook in de uitvoeringsbepalingen van de Dublinverordening wordt geen andere grond genoemd voor het verlengen van deze termijn. Wel kan de overdrachtstermijn worden opgeschort indien het (hoger) beroep tegen het overdrachtsbesluit opschortende werking heeft, maar ook hiervoor geldt dat er geen andere mogelijkheid tot opschorting wordt genoemd in zowel de Verordening als de Uitvoeringsverordening. Het ziet er daarom naar uit dat de groep Dublinclaimanten waarvan de overdrachtstermijn verstrijkt voordat de overdrachten weer hervat kunnen worden, moet worden opgenomen in de nationale procedure.

6. Grensbewaking

Nederland heeft de buitengrenzen gesloten voor alle niet-noodzakelijke reizen van personen vanuit derde landen.³⁹ Dit besluit is genomen naar aanleiding van een mededeling van de Europese Commissie over reisrestricties, waarmee de Europese Raad heeft ingestemd.⁴⁰ De maatregel gold voor 30 dagen vanaf 19 maart jl.⁴¹ Op 8 april heeft de Europese Commissie Schengenstaten uitgenodigd de maatregelen met nog 30 dagen te verlengen.⁴² Nederland heeft het inreisverbod inmiddels verlengd tot 15 mei 2020. Voor reizigers uit hoog-risicogebieden is vanaf 17 april 2020 om 18:00 uur een gezondheidsverklaring verplicht.⁴³ Uitgezonderd zijn EU-burgers en burgers van geassocieerde Schengenstaten en hun familieleden, derdelanders die langdurig ingezet zijn, derdelanders die hun verblijfsrecht ontlenden aan andere EU-richtlijnen of nationaal recht, en MVV-houders. Daarnaast zijn personen met een vitale functie of behoefte uitgezonderd, waaronder grensarbeiders, passagiers op doorreis en passagiers die om dwingende gezinsredenen reizen.⁴⁴

Op grond van artikel 6 lid 1 onder e van de Schengengrenscodex kunnen lidstaten onderdanen van derde landen met een voorgenomen kort verblijf de toegang weigeren indien de reiziger wordt beschouwd als een bedreiging voor de volksgezondheid. Dit geldt ook indien de persoon reeds in het bezit is van een geldig Schengenvisum (visum kort verblijf). Een 'gevaar voor de volksgezondheid' wordt in artikel 2 lid 21 van de Schengengrenscodex gedefinieerd.

Nederland heeft op het moment van schrijven geen maatregelen getroffen om het vrij verkeer binnen de EU te beperken voor Unieburgers en hun familieleden. Dit zou wel mogelijk zijn op grond van de artikelen 27 en 29 van de Verblijfsrichtlijn, zoals geïmplementeerd in de artikelen 8.8 lid 1 en 8.23 Vb. België en Duitsland hebben wel

maatregelen genomen om het grensverkeer met Nederland te beperken.

Verder lezen over grensbewaking

- Evelien Brouwer, 'Wat zijn de gevolgen van de uitbraak van het coronavirus voor het Nederlands en Europees migratierecht?', verblijfblog.nl, 11 maart 2020.
- Daniel Thym, 'Travel bans in Europe: a legal appraisal', Verfassungsblog.de, 13 maart 2020.
- Constantin Hruschka, 'The pandemic kills also the European solidarity', eumigrationlawblog.eu, 20 maart 2020.

7. Visa

De inname van visumaanvragen is door het Ministerie van Buitenlandse Zaken opgeschort. Slechts in uitzonderlijke gevallen waarbij sprake is van een groot humanitair en/of nationaal belang kan hierop een uitzondering worden gemaakt.⁴⁵ Hieronder worden de consequenties van de genomen maatregelen voor visa kort verblijf en MVV's toegelicht.

7.1 Visum kort verblijf

Het is momenteel niet mogelijk een visum kort verblijf aan te vragen. Op grond van artikel 9 lid 2 van de Visumcode kan van aanvragers worden verlangd dat zij een afspraak maken voor het indienen van een aanvraag. De wachttijd tot de afspraak bedraagt in de regel ten hoogste twee weken, te rekenen van de datum waarop om de afspraak is verzocht. Het is momenteel überhaupt niet mogelijk een afspraak te maken om een aanvraag in te dienen; de afsprakensystemen zijn gesloten.⁴⁶ Daarom is er ook geen wachttermijn. Een spoedvisum voor een bezoek aan een overleden of terminaal ziek familielid in de 1^e of 2^e graad kan bij wijze van uitzondering telefonisch worden aangevraagd bij de IND.

Aanvragen voor visa ten behoeve van evenementen en bijeenkomsten die als gevolg van het coronavirus gereleerde maatregelen zijn geannuleerd, worden geweigerd met als reden 'reisdoel vervallen'. Visumaanvragen die momenteel in behandeling zijn en waarbij de vlucht is geannuleerd, worden geweigerd met de aantekening dat dit gebeurt naar aanleiding van het coronavirus.⁴⁷ De IND heeft aangegeven per zaak de toepasselijkheid van afwijzingsgronden die verband houden met corona te beoordelen, dus ook in zaken die al langere tijd in bezwaar lopen. Op grond van artikel 32 lid 1 sub a onder vi van de Visumcode kan een Schengenvisum worden geweigerd indien de aanvrager wordt beschouwd als bedreiging voor de volksgezondheid.

In de periode waarin de maatregelen genoemd in paragraaf 6 van kracht zijn, kunnen personen in bezit van een visum kort verblijf in beginsel niet naar Nederland reizen. Visumaanvragen die nu in behandeling zijn en bij wijze van uitzondering wel afgegeven worden, kunnen een ruimere

39 TK 27 maart 2020, 32734, nr. 45 (ve20001124).

40 Mededeling Europese Commissie, 'Covid-19: Tijdelijke beperking van niet-essentiële reizen naar de EU', COM(2020) 115, 16 maart 2020 (ve20000906). Onder 'derde landen' vallen alle EU-lidstaten, alle leden van Schengen en het VK. TK 27 maart 2020, 32734, nr. 45 (ve20001124).

41 Mededeling Europese Commissie, 'On the assessment of the application of the temporary restriction on non-essential travel to the EU', COM(2020) 148, 8 april 2020.

42 Brief MvI&W aan de TK, 'Aanpak inkomende passagiers vanuit risicolanden ter voorkoming van verspreiding coronavirus COVID-19', 9 april 2020 (ve20001229).

43 Zie voor een overzicht van uitzonderingsgevallen Mededeling Europese Commissie, 'Covid-19: Tijdelijke beperking van niet-essentiële reizen naar de EU', COM(2020) 115, 16 maart 2020 (ve20000906); 'Q&A's voor inreizen in Nederland', nederlandenu.nl.

45 TK 27 maart 2020, 32734, nr. 45 (ve20001124).
46 'Q&A's voor visum kort verblijf (Schengenvisum)', nederlandenu.nl.
47 ibid.

geldigheid krijgen, om de reiziger niet in problemen te brengen als deze door de maatregelen niet terug kan keren naar het land van herkomst. Visumleges van reeds afgegeven visa die door het coronavirus niet zijn gebruikt, worden overigens niet gerestitueerd. Evenmin wordt de duur verlengd van afgegeven visa van reizigers die nog niet naar Nederland hebben kunnen afreizen.⁴⁸ De vreemdeling dient een nieuwe visumaanvraag in te dienen zodra dit weer mogelijk is.

Ingevolge artikel 33 lid 1 van de Visumcode wordt de geldigheids- of verblijfsduur van een visum verlengd indien een lidstaat oordeelt dat de visumhouder wegens overmacht niet op tijd kan terugkeren. Personen met een visum kort verblijf die reeds in Nederland verblijven, kunnen telefonisch verlenging aanvragen, mits het visum niet meer geldig is of binnen 1 maand afloopt, de luchtvaartmaatschappij de vlucht heeft geannuleerd of er nog geen vlucht geboekt was, en er geen andere vlucht geboekt kan worden en er nog steeds wordt voldaan aan de voorwaarden voor visum kort verblijf.⁴⁹ De verlenging wordt per brief bevestigd, is alleen geldig binnen Nederland en wordt in het VIS-systeem geregistreerd.

Hoe de eis van het 'kunnen boeken' van een terugvlucht wordt geïnterpreteerd, moet nog worden afgewacht. Valt ieder vertrekkend vliegtuig met een beschikbare stoel hieronder, of moet de stoel ook enigszins betaalbaar zijn? Indien voor een strenge lezing wordt gekozen, is er mogelijk een groep mensen die in de problemen komt. Een garantsteller voor een persoon met een visum kort verblijf hoeft immers slechts aan het minimuminkomen te voldoen. De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid heeft laten weten dat minder streng gehandhaafd wordt op vreemdelingen die na de geldigheidsduur van hun visum in Nederland verblijven.⁵⁰ De 'overstay' zal geen gevolgen hebben indien kan worden aangetoond dat dit gerelateerd is aan reisbeperkingen door toedoen van coronamaatregelen. Voor houders van een verblijfsvergunning geldt dat wanneer zij kunnen aantonen dat zij niet kunnen terugkeren naar hun land van herkomst, zij ondanks het verlopen van hun vergunning tijdelijk in Nederland kunnen verblijven zonder dat dit consequenties heeft voor de uitreis en toekomstige aanvragen voor een visum kort verblijf of verblijfsvergunning.⁵¹ Van vreemdelingen wordt expliciet verwacht dat zij Nederland verlaten indien dit 'kan'.⁵² Ook hier moet worden afgewacht in welke situaties overmacht zal worden aangenomen. In ieder geval is het van belang dat de vreemdeling bewijs verzamelt om aan te tonen dat terugkeer niet mogelijk is geweest.

7.2 MVV

De IND blijft MVV-aanvragen behandelen. Indien er sprake is van een referent dan kan deze de aanvraag in Nederland indienen. MVV-gerelateerde afspraken op ambassades en consulaten zoals DNA-onderzoeken en

identiteitsonderzoeken zijn wel tot nader order uitgesteld.⁵³ Ook afspraken voor inburgeringsexamens op ambassades zijn tot nader order geannuleerd. Dit geldt overigens ook voor naturalisatietoetsen. Deze maatregel is op zich geen reden voor ontheffing. Wanneer het weer mogelijk is om het examen af te nemen, ontvangt de inburgeraar een nieuwe uitnodiging. Het examengeld hoeft niet opnieuw te worden betaald.⁵⁴

Wordt de MVV-aanvraag ingewilligd, dan is er vanaf dat moment 3 maanden de tijd om de MVV op te halen.⁵⁵ Tot in ieder geval 28 april geeft Buitenlandse Zaken geen MVV's af. Indien het wegens de maatregelen niet lukt om de MVV binnen 3 maanden op te halen dan kan de termijn op grond van artikel 2r lid 1 Vw met 3 maanden verlengd worden. In nareiszaken wordt de ophaaltermijn in ieder geval verlengd van 3 naar 6 maanden.⁵⁶ Alleen in urgente en noodzakelijke zaken geeft Buitenlandse Zaken voor 28 april een MVV af, in principe alleen aan aanvragers die werkzaam zullen worden in de cruciale beroepen of vitale processen tijdens de COVID-19 uitbraak.

In principe zijn personen met een MVV uitgezonderd van het verbod op niet-noodzakelijke reizen naar Nederland. Indien feitelijk mogelijk, kan een MVV-houder dus gewoon inreizen. Personen met een MVV kunnen géén gebruik maken van het platform Bijzondere Bijstand Buitenland voor hulp bij het reizen naar Nederland.⁵⁷

Wanneer een MVV-houder Nederland niet kan inreizen vanwege de coronamaatregelen, dan kan binnen 3 maanden nadat de huidige MVV is afgelopen een nieuwe MVV worden afgegeven. Een nieuwe aanvraag is dan niet nodig.⁵⁸ Ook in dit geval is onduidelijk wanneer precies aangenomen zal worden dat een MVV-houder niet kán inreizen. Valt de situatie waarin het vliegticket buitensporig duur is hier ook onder? Zou dit niet het geval zijn, dan kunnen personen die niet genoeg geld hebben voor een vlucht geen gebruik maken van de versoepelde termijn om een nieuwe MVV af te halen. Zij zullen opnieuw een aanvraag moeten indienen. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft aan VluchtelingenWerk Nederland laten weten dat het in overleg is met de IND en zich zal inspannen om coulant om te gaan met de regeling in nareiszaken.⁵⁹

8. Rechtspraak en rechtsbijstand

8.1 Rechtbanken en gerechtshoven

De rechtbanken, gerechtshoven en bijzondere colleges zijn tot en met in ieder geval 28 april beperkt toegankelijk.⁶⁰ In de speciaal opgestelde 'Algemene regeling zaaks-

48 ibid.

49 'Coronavirus (COVID-19): veelgestelde vragen', ind.nl.

50 Ook bij een vrije termijn wordt minder streng gecontroleerd op personen die langer blijven dan toegestaan: 'Coronavirus (COVID-19): veelgestelde vragen', ind.nl.

51 Brief van de SvJ&V aan de TK, 'Schriftelijk overleg uitwerking van de maatregelen in de asielketen m.b.t. het coronavirus', 17 april 2020 (ve20001271).

52 Brief van de SvJ&V aan de TK, 'Schriftelijk overleg uitwerking van de maatregelen in de asielketen m.b.t. het coronavirus', 17 april 2020 (ve20001271).

53 Brief van de MvBuZa aan de TK, 'Maatregelen consulaire dienstverlening t.a.v. COVID-19 uitbraak', 27 maart 2020 (ve20001124).

54 'Q&A's voor basisexamen inburgering buitenland', nederlandenu.nl.

55 Artikel 2r Vw 2000.

56 Brief van de SvJ&V aan de TK, 'Schriftelijk overleg uitwerking van de maatregelen in de asielketen m.b.t. het coronavirus', 17 april 2020 (ve20001271).

57 'Veelgestelde vragen coronavirus en (terug)reizen naar Nederland', nederlandwereldwijd.nl.

58 'Coronavirus (COVID-19): veelgestelde vragen', ind.nl; 'Q&A's voor visum lang verblijf (mvv)', nederlandenu.nl.

59 'Nieuwsbrief Vluchtelingenwerk: gevolgen corona voor gezinshereniging', Vluchtelingenwerk Nederland, VluchtWeb.nl, 3 april 2020.

60 TK 15 maart 2020, 25205, nr. 114 (ve20000828); 'Coronavirus (COVID-19)', rechtspraak.nl.

behandeling Rechtspraak' zijn regels neergelegd over de behandeling van zaken gedurende de sluiting van de gerechten.⁶¹ Uitgangspunt is dat gerechten alle 'zeer urgente' zaken behandelen. Ingevolge artikel 2 lid 2 van deze regeling gelden als zeer urgent in het bestuursrecht voorlopige voorzieningen met 'superspoed' en vreemdelingenbewaringszaken. Vanaf 7 april 2020 wordt ook een aanvang gemaakt met de behandeling van 'urgente' zaken.⁶² In de Tijdelijke Regeling Bestuursrecht is vastgelegd wat urgente zaken zijn.⁶³ Hiertoe behoren ingevolge artikel 2 lid 2 van deze regeling onder andere voorlopige voorzieningen, asielzaken inclusief Dublinzaken, MVV-zaken en verzoeken tot verlenging van een vergunning waarbij het gaat om een verblijfsgeest, en verblijfsbeëindigingen waarbij ernstige openbare-orde aspecten spelen. Alle zaken worden zoveel mogelijk schriftelijk behandeld of via een telefonische (beeld)verbinding. Nieuwe zaken kunnen op de gebruikelijke wijze worden aangebracht en ingeschreven. In die zaken zal zoveel mogelijk schriftelijk worden (voort)geprocedeerd.⁶⁴ Indien de IND niet tijdig beslist en de vreemdeling hiertegen in beroep gaat, wordt bij de IND in eerste instantie een bericht over de stand van zaken opgevraagd. Aan de hand daarvan kan de rechtbank alsnog een verweerschrift opvragen en kan de zaak, zover als mogelijk, worden behandeld. Wanneer de omstandigheden zich daartoe lenen wordt (gefaseerd) uitspraak gedaan.⁶⁵

Uitspraken worden gedaan zonder publiek. Maximaal drie journalisten mogen bij een zitting aanwezig zijn en procespartijen zijn met een beperkte afvaardiging toegestaan. De mogelijkheid om uitspraken te livestreamen wordt onderzocht en zoveel mogelijk uitspraken worden gepubliceerd op rechtspraak.nl.⁶⁶ De Afdeling heeft op 7 april geoordeeld dat rechtbanken de openbaarmakingszittingen onder de huidige omstandigheden mogen opschorten.⁶⁷

De Minister van Justitie en Veiligheid heeft laten weten dat er vooralsnog geen noodzaak is ontstaan om bepalingen van de Noodwet rechtspleging in werking te laten treden.⁶⁸ Hiermee zou onder andere de territoriale omvang van een rechtbank of gerechtshof tijdelijk gewijzigd kunnen worden.

8.2 Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State

Ook het gebouw van de ABRvS is voor het publiek gesloten. Er vinden tot en met 28 april 2020 geen fysieke rechtszittingen plaats. De zitting kan worden vervangen door telefonen of de Afdeling kan het bestuursorgaan vragen de uitvoering van het besluit op te schorten. Met instemming van partijen kan een uitspraak ook schriftelijk worden gedaan zonder zitting. Urgente zaken kunnen bij wijze van hoge uitzondering wel op fysieke zitting komen. Het kan gaan om vovo's met veel spoed en bepaalde vreemdelingenzaken. Als voorbeelden noemt de Afdeling zaken over

uitzetting, vreemdelingenbewaring en andere zaken waarin de rechtspositie van een rechtzoekende onherstelbaar kan worden benadeeld. Voor de zittingen van maart en begin april die zijn vervallen, zoekt de Afdeling naar een nieuwe datum. De ABRvS maakt haar uitspraken wel openbaar en publiceert deze op haar website en op rechtspraak.nl.⁶⁹

8.3 EHRM

Essentiële activiteiten van het EHRM worden in stand gehouden, met name de behandeling van spoedzaken. Daarvoor worden in het algemeen digitale middelen ('teleworking') gebruikt. Voor de behandeling van dringende verzoeken om een interim measure zijn procedures vastgesteld die van toepassing zijn op zaken waarin er een onmiddellijk risico bestaat op onomkeerbare benadeling. Het terrein van het EHRM is afgesloten voor publiek en de zittingen die gepland stonden voor maart en april zijn in afwachting van verdere beslissingen geannuleerd. De zes-maandstermijn voor het indienen van aanvragen op grond van artikel 35 van het EVRM, evenals alle termijnen in momenteel aanhangige procedures waren aanvankelijk opgeschort voor de periode van een maand vanaf 16 maart 2020. Inmiddels is deze periode verlengd met nog twee maanden tot en met 15 juni 2020.⁷⁰ De verlenging is niet van toepassing op de driemaandstermijn van artikel 43 van het Verdrag voor verwijzing naar de Grote Kamer.

8.4 HvJ EU

Activiteiten van het HvJ EU vinden doorgang, maar prioriteit wordt gegeven aan spoedeisende zaken, versnelde zaken en voorlopige voorzieningen. Termijnen voor het starten van procedures en het instellen van beroep worden niet opgeschort en partijen dienen zich aan de termijn te houden. Dit doet niet af aan de mogelijkheid een beroep te doen op een overmachtssituatie (artikel 45 Protocol nr. 3).⁷¹ Termijnen in zaken die momenteel aanhangig zijn worden met één maand opgeschort vanaf 19 maart 2020. Zittingen die waren gepland tot en met 15 mei 2020 zijn uitgesteld.⁷²

8.5 Rechtsbijstand

Het kabinet heeft aanvullende maatregelen getroffen om advocaten werkzaam op basis van gesubsidieerde rechtsbijstand tegemoet te komen.⁷³ Rechtsbijstandsverleners krijgen de mogelijkheid een extra voorschot aan te vragen,⁷⁴ een (schriftelijke) zittingstoelage wordt uitgekeerd en extra-uren vergoedingen kunnen tussentijds worden gedeclareerd. Deze maatregelen gelden in aanvulling op de generieke maatregelen die het kabinet heeft getroffen voor ondernemers in financiële nood als gevolg van de coronacrisis.

61 'Algemene regeling zaaksbehandeling Rechtspraak', 3 april 2020 (ve20001125).

62 'Algemene regeling zaaksbehandeling Rechtspraak', preambule, 3 april 2020 (ve20001125).

63 Tijdelijke regeling bestuursrecht, 3 april 2020 (ve20001126).

64 Algemene regeling zaaksbehandeling Rechtspraak, 3 april 2020 (ve20001125).

65 'Urgente zaken', rechtspraak.nl.

66 'Vanaf dinsdag sluiten de gerechten, urgente zaken gaan wel door', rechtspraak.nl, 15 maart 2020.

67 ABRvS 7 april 2020, ECLI:NL:RVS:2020:992 (ve20001150).

68 Aanhangsel Handelingen TK 25 maart 2020, 2226 (ve20001041).

69 'Update coronacrisis: werkwijze van de Afdeling bestuursrechtspraak in de maand april', raadvanstate.nl, 9 april 2020. Zie ook Aanvullende procesregeling Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in verband met COVID-19-maatregelen, 10 april 2020 (ve20001226).

70 'European Court of Human Rights is taking exceptional measures', Press release ECHR 094 (2020), www.coe.int, 16 maart 2020.

71 Protocol nr. 3 Betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie.

72 'Change to the judicial activities of the court of justice as a result of the coronavirus covid-19 pandemic', curia.europa.eu, 31 maart 2020; 'The Court of Justice of the European Union adapts in order to guarantee the continuity of the European public administration of justice', press release 46/20, curia.europa.eu, 3 april 2020.

73 Aanhangsel Handelingen TK 25 maart 2020, 2226 (ve20001041).

74 Ondersteuningsregeling gesubsidieerde toevoegingenpraktijk van advocaten en mediators COVID-19-crisis, *Stcr*, 2020, nr. 19916, 31 maart 2020 (ve20001104).

Verder lezen over rechtsbijstand

- Kees Pijnappels, 'Corona bedreigt kwart van kantoren in hun bestaan', *Advocatenblad.nl*, 9 april 2020.

9. Dienstverlening in Nederland

De IND-loketten zijn voornamelijk tot en met 28 april 2020 alleen open voor spoedzaken. Alleen als voor het eerst een verblijfsdocument wordt opgehaald, kan een afspraak worden gemaakt bij het loket. Voorwaarde is dat de persoon met een MVV naar Nederland is gereisd en dat het verblijfsdocument nodig is om bijvoorbeeld een zorgverzekering aan te vragen of om in te worden geschreven bij de gemeente (BRP). Voorts kan een uitzondering worden gemaakt voor personen die kunnen helpen bij de beheersing van het virus en medisch personeel. Alle andere afspraken die waren ingepland tot en met 28 april gaan niet door. Een persoon die een verblijfsdocument of sticker had moeten ophalen bij een loket maar daartoe nu verhinderd is, geniet wel de rechten die horen bij de verblijfsvergunning. Indien dit met de toegezegde vergunning is toegestaan mag de vreemdeling dus gewoon werken.⁷⁵

De IND neemt op dit moment geen biometrische gegevensgegevens af bij het IND-loket. De IND geeft aan dat het eventueel door deze maatregel niet halen van de standaardtermijn voor het afgeven van biometrie buiten de schuld van de vreemdeling ligt. Later kan een nieuwe afspraak worden gemaakt voor het afgeven van biometrische gegevens.⁷⁶

Inburgeringsplichtigen kunnen vanwege de sluiting van onderwijsinstellingen geen klassikale lessen volgen. In plaats daarvan kunnen zij onderwijs via e-learning volgen. De voorwaarden voor e-learning zijn hiervoor tijdelijk versoepeld, waardoor de gevolgde uren via e-learning ook kunnen meetellen voor een urenverklaring. Voorts maakt de versoepeling het ook voor analfabeten mogelijk het afstandsonderwijs te betalen vanuit de DUO-lening.⁷⁷ Inburgeringsexamens kunnen niet worden afgelegd. Reeds ingeplande examens worden op een later tijdstip opnieuw ingepland en afgenomen. De inburgeringstermijn en de termijnen voor het participatieverklaringstraject zijn voor alle inburgeringsplichtigen met ingang van 13 maart 2020 met twee maanden verlengd.⁷⁸ Afhankelijk van verdere maatregelen kan deze periode verder worden verlengd.

10. Consulaire dienstverlening

In ieder geval tot 28 april 2020 kan behoudens uitzonderingsgevallen geen Nederlands paspoort of identiteitskaart

worden aangevraagd of verlengd bij een ambassade of consulaat-generaal. Bij de gemeentebalie op Schiphol kan dit alleen in geval van nood, wat inhoudt dat de persoon meteen moet en feitelijk kan reizen en om die reden direct een paspoort nodig heeft. Via een grensgemeente in Nederland kan nog wel een aanvraag worden gedaan. De inzet van mobiele dienstverlening wordt tijdelijk opgeschort.

Alleen in situaties van absolute nood wordt een reisdocument verstrekt. Dit is het geval wanneer het reisdocument verloopt of is verlopen en de persoon vanwege een medische of humanitaire reden direct moet reizen en dit feitelijk ook mogelijk is. Bij het aanvragen van een Nederlandse identiteitskaart geldt de extra eis dat de aanvrager in een EU-land moet verblijven. Daarnaast worden aanvragen in behandeling genomen indien het reisdocument aantoonbaar essentieel is voor het aanvragen of verlengen van een verblijfsvergunning in het land van verblijf. In deze gevallen moet telefonisch een afspraak worden gemaakt bij de ambassade. Er wordt niet afgeweken van de verschijningsplicht zoals neergelegd in artikel 28 van de Paspoortwet. Indien een paspoort klaarligt en binnen drie maanden moet worden opgehaald maar dit niet mogelijk is vanwege de maatregelen, zal het paspoort langer bewaard worden. Het kan dan worden afgehaald zodra de balie weer open is.⁷⁹

De Minister van Buitenlandse Zaken heeft laten weten dat een passende vorm zal worden gevonden om een Verklaring omtrent het bezit Nederlanderschap (VON) aan te bieden in verband met stuiting van de verliestertermijn.⁸⁰ Thans kan een verklaring via e-mail worden aangevraagd.⁸¹ De bewijsstukken die moeten worden meegestuurd verschillen per land.

Personen die in het buitenland verblijven en in het bezit zijn van een geldige Nederlandse verblijfsvergunning óf ingeschreven staan bij een Nederlandse gemeente, konden zich tot 8 april 2020 registreren voor hulp bij terugkeer bij het platform Bijzondere Bijstand Buitenland⁸² voor hulp bij terugkeer naar Nederland.⁸³ De Minister van Buitenlandse Zaken heeft aangegeven dat na die datum de aanpak van de resterende groepen ter hand zal worden genomen, zoals duurzaam in het buitenland gevestigde personen.⁸⁴ Mede door het brede inreisverbod en de strenge beperkingen in de mogelijkheden een visum aan te vragen, kunnen er situaties ontstaan waarin gezinsleden van Nederlanders die duurzaam in het buitenland verblijven, in het buitenland achter moeten blijven.⁸⁵ ◀

75 'Coronavirus (COVID-19): veelgestelde vragen', ind.nl.
76 ibid.
77 Brief MvSZW aan de TK, 'Versoepeling voorwaarden afstandsonderwijs inburgering', 10 april 2020 (ve20001223).
78 TK 27 maart 2020, 32824, nr. 292 (ve20001103); 'Maatregelen coronavirus', duo.nl.

79 TK 27 maart 2020, 32734, nr. 45 (ve20001124); 'Q&A's gevolgen coronavirus voor aanvraag paspoort of ID-kaart', nederlandwereldwijd.nl.
80 TK 27 maart 2020, 32734, nr. 45 (ve20001124).
81 'Q&A's gevolgen coronavirus voor aanvraag paspoort of ID-kaart', nederlandwereldwijd.nl.
82 Convenant Bijzondere Bijstand Buitenland als gevolg van de impact van het coronavirus (COVID-19), bijlage bij TK 23 maart 2020, 32734, nr. 42 (ve20001038).
83 'Veelgestelde vragen coronavirus en (terug)reizen naar Nederland', nederlandwereldwijd.nl.
84 Brief MvBuZa aan de TK, 'Consulaire aspecten verbonden aan de ontwikkelingen rondom het Coronavirus', 7 april 2020 (ve20001182).
85 Zie ook TK 25 maart 2020, 32734, nr. 44 (ve20001117).